

"Världens bästa pianist" Gonzalo Rubalcaba till Kulturhuset!

Världens bästa pianist till Kulturhuset!

Den sexfaldige (!) Grammyvinnaren Gonzalo Rubalcaba spelar 15 oktober på Stockholms Jazzfestival. Nedan en personlig och mycket läsvärd artikel av Maria Sandblad om Gonzalos musik och hans första besök i Sverige.

Den kubanske jazzmusikern Gonzalo Rubalcaba har av London Symphony Orchestras chefsdirigent, Sir Simon Rattle, utnämnts till "den mest begåvade pianisten på den här planeten". Den 15 oktober spelar han på Kulturhuset i Stockholm, som ett av de stora namnen på årets Jazzfestival!

Men det är inte första gången han är här. Första spelningen i Sverige för Gonzalito, som han kallades då och som jag fortfarande kallar honom, var på dåvarande Stockholm Jazz & Blues Festival på Skeppsholmen sommaren 1985. Och den som fick hit honom och hans dåvarande grupp Proyecto, ett gäng unga, begåvade musiker i 20-årsåldern från Kubas Musikaliska Akademi? det var faktiskt jag! Med ovärderlig hjälp av Eva Sjöblom, jazzvän och själsvän, som precis som jag huggit socker på Kuba med den första Nordiska Brigaden 1970, och bara älskade kubansk musik. Det blev ett sommaräventyr som nästan känns som en dröm.

Jag hade varit i Havanna på Jazzfestival vintern -85 och ville inte alls åka hem. En holländare, jag stött på vid flera konserter, bosatt på ön, förstod och erbjöd ett rum i sitt hus. ?Det finns gott om plats sa han?, och jag tackade förstas ja. ?Huset? visade sig vara ett vitt drömpalats med stor trädgård, apelsinträd och pool mitt i Vedado, den holländska ambassadörens residens, och min jazzintresserade festivalkompis, det var ambassadören själv!

Det var där jag fick höra den nyss utkomna plattan ?La Nueva Cubana?, med en ny grupp som hette Proyecto med en sensationell pianist vid namn Gonzalo Rubalcaba. Hela gruppen, deras unga, jazziga sound och oemotståndliga kubanska sväng var en sensation och hade fullkomligt knockat publiken vid jazzfestivalen i Haag som min hyresvärd Coen fått in dem vid året innan. Jag blev också helt förälskad, klart att de skulle till Skeppsholmsfestivalen! Som jazzrecensent och musikskribent på DN kände jag Bosse Stenhammar som drev den. Det här bara måste ju Sverige och hela världen få höra!

Coen ordnade snabbt en intervju med Gonzalito (publicerad i första utgåvan av min bok KUBA ? Din Ciceron till Solens Salsans och Sinnenas Ö); en ung, artig, fräknig, lite diskret flirtig kille, välformulerad och uppmärksam som bara kubaner kan vara. Samtalet flöt som musik, och väl tillbaka i Sverige med gruppens platta i handbagaget, ringde jag Stenhammar som till min glädje direkt sa ?Jaaaa! Självklart!? Han gillade snabba pucker, bad inte ens att få lyssna på plattan. ?Låter toppen?, sa han bara. ?Vi tar dom första dagen?!

När jag i början av juli, ett par dagar innan festivalen, åkte ut till Arlanda för att möta gruppen och deras schweiziske manager, hade Gonzalito och jag redan gått flera ronder per telefon om biljetter, visum, övervikt och tidsplan. Allt verkade funka. Och i mitt förhöjda tillstånd hade jag dessutom, per telefon (det var andra tider då), lyckats få in gruppen på både Pori Jazzfestival i Finland och North Sea Festival i Haag igen! Allt var ett enda stort varmt flöde. Ändå verkade killarna lite molokna när de kom. Och jag förstod snart varför.

Schweizaren hade nämligen precis innan avfärd hoppat av med alla pengarna, oklart varför, men ingen hade ett öre på fickan, och alla instrumenten hade hamnat i Montreal! Dödstyst. Vad gör vi nu? Jag insåg snabbt att jag var den nya turnéledaren för sju unga, hungriga, pankamusiker och en ljudtekniker. Bara att kavla upp ärmarna och sätta igång tillsammans med Eva som omedelbart öppnade dörrarna till sin liksom tropiska lägenhet dit jag fick flytta och sova i den ena barnsängen, Gonzalito i min lilla lya, de sju andra fördelade på tre hotell i närheten. Bara att hålla ihop den pigga, nyfikna, charmiga styrkan var en bedrift. Men roligt.

Eva brassade mat och lagade sina berömda svarta bönor och bjöd på kubanska drinkar och sin skivsamling och fick killarna att känna sig som kungar, medan jag frenetiskt spårade de feldestinerade instrumenten i Montreal, som kom, utom vibrafonen, och sedan på cykel, med minsta möjliga marginal dagen före konserten (sista dagen innan juli-semestererna bröt ut och allt stängdes) lyckades hitta en musikaffär som till sist lånade ut välstämd vibrafon.

Dagen före och efter spelningen ingick hotell på dåvarande klassiska jazzhotellet Castle på Riddargatan i dealen, och maten förstås, och jag och Eva kunde pusta ut lite. Dessutom hade en stor snäll kille som hette Janne, kompis med Bosse och med en stor van, dykt upp och frågat om han kunde hjälpa till med något, och så hade vi plötsligt transporten för alla åtta löst. Janne tog med sig killarna på lite sightseeing, Gonzalito kunde genom mina kontakter öva på flygeln på Fasching, scenkläderna plockades fram. Nedräkningen hade börjat.

När Eva och jag kom in på festivalområdet i den ljusa sommarkvällen var det packat med folk framför scenen där instrumenten stod framställda, vibrafonen i fokus, den som jag visste var så viktig för introt till första låten. Vi klämdes in oss stående vid sidan, och plötsligt, bara några minuter innan konserten skulle börja, kom jag på att jag faktiskt aldrig hört Proyecto spela live! Bara att dra ett djupt andetag och be en tyst bön om att allt verkligen var så fantastiskt som jag trodde, som det verkade och som alla sagt att det var.

Liten försening? sedan kom killarna smidigt utsläntrande på scenen. Minns inte om alla var klädda i tropikvita kostymer, eller om ens någon var det? men det var som om hela kvällen lystes upp när de kom in, och när slagverkaren Vizcaino spelade fram inledningen till 'Pergamin' på vibrafonen gick ett sus genom publiken. Från första tonen fullkomligt golvade Proyecto och Gonzalito alla med sin latin-fusion-afro-cuban-funk, sitt ofattbara sväng, sin energi, musikaliteten, ledigheten, det tigha blåset och allt det där underbara som bara en grupp unga, geniala kubanska musiker har. Eva och jag bara gapade, såg på varandra? och började dansa, precis som alla andra omkring oss. Lyckliga, överlyckliga, helt saliga.

När Gonzalito i ett solo gled in i gamla örhänget 'Smoke gets in your eyes?', bara kved vi, hur bra kan det bli!!! Publiken fick fullkomligt fnatt, och det var första gången någonsin som scenen överöstes med blommor från de framställda blomlådorna, och Eva och jag bara jublade. All stress som bortblåst. Det här var ju värt precis allt! Vi skulle med glädje göra om det igen om det behövdes! Jag minns inte hur kvällen slutade, om vi firade tillsammans med killarna eller bara gick hem och sov. Det var som ett rus, musiken tog aldrig slut.

Janne höll en fest för killarna på sin skärgårdsö kvällen därpå, allt var som en film; den ljusa, varma kvällen, middag på verandan, midnattsbad i havet, Sverige när det är som vackrast och mest magiskt. Äventyret fortsatte med resan till Pori, med många cliffhangers och oväntade svårigheter, men också med stunder av ren extas. Och så till sist resan till Haag, också den med sin särskilda dramatik och sista-minuten-räddningar, men då stannade jag hemma. Min tid som ofrivillig, men begeistrad, turnéledare för pianisten, kompositören och arrangören Gonzalito Rubalcaba Proyecto var över. Vi hade klarat oss helskinnade, killarna hade gjort succé? och jag fullkomligt badade i musik.

Tyvärr upplöstes gruppen rätt snart. Gonzalito blev snabbt ett världsnamn och flyttade till USA, de andra musikerna hamnade i andra grupper, jag dem såg dem aldrig igen. Utom Vizcaino, som kom till Fasching många år senare med en egen grupp. Vad som hände med trummisen ?El Negro?, saxofonisten Carrasco, trumpetaren Lázaro och de andra vet jag inte.

Ljudteknikern Alfredo däremot träffade jag en gång på förlaget Casa de las Américas i Havanna där han skötte ljudet för deras arrangemang. Han log och kom väldigt väl ihåg hela äventyret, den fantastiska spelningen på Skeppsholmen, midnattssolen, Jannes van och festen på skärgårdsön. Inte heller han hade kontakt med de andra. Gonzalito själv har varit tillbaka i Sverige flera gånger, både som soloartist och med grupp. Fast då har jag har aldrig varit hemma. Det här blir vårt musikaliska återseende, nästan 40 år senare.

Nu är Gonzalito snart 60, ofattbart, och den här gången ska han som omväxling kompa den kubanska sångerskan Aymée Nuviola. Det blir säkert bra. Men den som kommer att glänsa är Gonzalito, sexfaldig Grammy-vinnare med mer än 30 egna album och minst lika många i andra konstellationer bakom sig, kanske den främste jazzpianisten genom tiderna, som om några veckor kommer att lysa upp vårt svenska höstmörker med sin ofattbara musikalitet.

Men någonstans, för mig i alla fall, och för Eva, kanske till och med för andra som också var där den gången och aldrig kan glömma, är det alltid sommaren -85 och en varm kväll på Skeppsholmens Jazzfestival, med en ung Gonzalito och Proyecto i vita tropik-kostymer, fyllda av musik, redo att gå ut på scenen och få hela världen att dansa?

Maria Sandblad 221003